

NĂM THỨ BA. — SỐ 132

JEUDI 11 SEPTEMBRE 1919

LE COURRIER DE L'OUEST

ÉDITION EN QUOC NGU'

AN HÀ NHU'T BẢO

報日河安

MỖI TUẦN ĐĂNG BÁO NGÀY THỨ NĂM

Direction — Rédaction — Administration — Boulevard Delanoue, CANTHO

TÔNG LY: TRẦN-DẮC-NGHĨA

Chủ Bút: PHẠM-KỶ-XƯƠNG

BẢN NHU'T TRÌNH

TRONG CỎI ĐÔNG-DƯƠNG

BỒN CHỮ LANGSA

BỒN CHỮ QUỐC NGŨ

TRỌN NĂM..... 3\$00
SÁU THÁNG..... 2 00

TRỌN NĂM..... 5 \$ 00
SÁU THÁNG..... 3. 00
BÁN LẺ MỖI SỐ..... 0, 15

BỒN QUỐC NGŨ VÀ LANGSA

TRỌN NĂM..... 7\$00
SÁU THÁNG..... 4,50

Vị nào muốn rao báo về việc mua bán hay là mua nhựt trình xin viết thư cho M. Trần-dắc-Nghĩa mà thương nghị.

Mua nhựt trình thì kể từ đầu tháng hay là giữa tháng và xin phải trả tiền trước.

Cantho. — Imp. de l'Ouest

Handwritten note:
Đã được chấp thuận, trước La Presse Libération
Cantho, le 10 Septembre 1919
Cedem et al. o. l. u. t.

VIN DE CHINE DIT ALCOOL MÉDICAMENTEUX

RƯỢU THUỐC RẤT THẦN HIỆU

Bổn Dược Phòng kính cho chư Quý khách ở xa, gần hay rằng: Nhà-nước cho phép Bổn Hiệu ngâm Rượu Thuốc tại Tiệm và đăng thông hành Lục-thỉnh; nên bổn Hiệu ăn hành ít thứ Rượu thuốc cho chư Quý vị xem, đừng mua mà uống thử coi cho biết hay dở thế nào. Những Rượu thuốc của Bổn hiệu ngâm, kể ra sau này: Và có một thứ Thuốc ho thiết là hay lắm, hiệu là: TRUNG-HUỆ CHỈ KHÁI THỦY, bất kỳ ho lâu mau, hễ uống vô nội trong 24 giờ thì thấy bớt liền;

Giá mỗi ve 0\$30, mỗi lữ 12 ve 3\$00; Như chư Quý Ông muốn mua gởi thư cho Bổn hiệu thì bổn hiệu sẵn lòng gởi thuốc lại lập tức.

TRANG CÂN PHONG THÁP TƯỚU

Rượu thuốc này, lựa ròng những thuốc thượng hạng mà chế ra. Các Y-sĩ bên Trung-quốc đã có thí nghiệm rồi, đều chứng chắc rằng: rượu thuốc này, phép tẩm chế rất tinh, dùng nó mà trừ bệnh phong-thấp, bệnh nhứt trong gân cốt và lại làm cho máu chạy đều, thiết là một thứ rượu thuốc rất nên thần hiệu.

Nó trị bệnh như đau phong, tay chơn phù thũng, da thịt sưng nhức, đau lưng mỗi gối, tê tay tê chơn, đau nhức trong gân cốt, các chứng thũng độc đi đứng chẳng an, đau nửa thân mình, (kêu là bán thân bất toại).

Thì dùng, hoặc uống hoặc thoa cũng đều hiệu nghiệm cả thảy, chẳng những là trừ bệnh mà thôi, lại còn làm cho ăn mau tiêu, máu chạy đều, sanh tinh huyết.

Uống thuốc rượu này rồi thì tinh thần khỏe hẳn hơn lúc trước trăm phần người có bệnh uống thì trừ bệnh, người không bệnh uống thường thì mạnh giỏi luôn luôn, cả đời khỏi lo bệnh hoạn.

CƯỜNG CHƯƠNG BỔ HUYẾT TƯỚU

Là một thứ Bí-Truyền-Lương-Phương, chọn rất ròng những thuốc tốt thượng hạng, quý trọng vô cùng, lại có gia thêm Nước-Sắc, hiệp lại mà chế ra thứ rượu thuốc này. Các Y-sĩ bên Trung-quốc, đã thí nghiệm và chứng chắc rằng: Thứ rượu thuốc này là một thứ hay sanh tinh bổ huyết và thêm sức mạnh cho con người.

Sắc dục quá độ, nhức đầu chóng mặt, thân hư di tinh, Dương-Vật-Rất-Cũ đau lưng mỗi gối, khí huyết hao kém, tứ chi mỗi mệt, dờn bà đường kinh không đúng, bạch đới xích-dái dờn bà sanh đẻ yếu đuối da mặt mét vàng.

Chẳng luận dờn ông dờn bà, các chứng bệnh thuộc về bệnh hư bệnh tổn thấy đều dùng được. Uống nó thì nó hay sanh tinh thêm huyết, khỏe khoắn tinh thần những người không con uống thường chắc sẽ có con, lại còn hay trừ những vật thực ăn không tiêu, tích trữ trong bao-lữ.

Hễ uống rượu thuốc này thì đau bệnh chỉ nó trừ cũng nổi.

BÁ BO-VỆ SANH TƯỚU

Con người ở đời, phải cho biết cách vệ sanh thì trong mình khỏi mang tật, bệnh ít sanh. Còn như mạng sống của con người là bởi nhờ nơi khí huyết sung túc. Chớ như những người tinh thần hoãn hốt, chẳng biết thêm ăn, tứ chi rũ liệt, lỗ tai lùng bùng, con mắt mờ mịt, ấy là bởi huyết suy, khí kém, trái tim và trái cật đều hư.

Bổn dược phòng hằng da tâm chú ý, tiệm Phương kia thể nọ hết sức mới chế ra được một thứ rượu thuốc Vệ-Sanh này, hễ ăn hư thì bổ âm, dương hư thì bổ dương, chẳng luận trẻ già, dờn ông dờn bà, người nào khí hư huyết bạc, thật hủy kém hao, hễ uống rượu thuốc này thì đăng tráng tinh sanh huyết, chẳng những là đăng khí huyết sung túc mà thôi, lại còn tiêu trừ hủy bệnh.

Uống rượu thuốc này đăng thường thì đăng sống lâu, người không con uống thường chắc cũng có sanh con, thiết là một thứ Vệ-sanh chi tánh được đó.

Phải uống cho thường thì mới thấy hiệu nghiệm là dường nào.

HO-CỐT-MỘC-QUA-TƯỚU

Rượu thuốc này chế ra bằng Hồ-cốt và Mộc-qua, bổn dược phòng chẳng nên công khó chế luyện kỹ càng, và chọn thứ thuốc thiết tốt hiệp lại mà làm ra thứ rượu thuốc này, ai có bệnh như sau đây, hễ uống vào thì thấy hiệu nghiệm liền.

Đau trong xương, tứ chi rũ liệt, đi bước không vững, da vàng, chơn thũng khí hư huyết trệ, nhức đầu phong, các thương thứ tích, cốt khí tìm la.

Nếu ai có các chứng bệnh kể trên đây thì nên dùng thứ rượu thuốc này mà uống hay là thoa thì hiệu nghiệm dị thường, thiết là một thứ thuốc hay đệ nhất.

Bất kỳ dờn ông dờn bà, hễ uống nó cho thường thì mau tiêu hóa vật thực, lại thêm khí lực bội gia, khỏi lo bệnh hoạn về sau mà lại đăng sống lâu thêm nữa.

THÔNG-TRỊ-MAO-KÊ-TƯỚU

RƯỢU THUỐC BÌM BỊP

Thứ rượu thuốc này, chuyên trị các chứng phong thấp, huột lược thơ cằn, ấy là một thứ thuốc bí truyền tinh nghiệm đệ nhất.

Các chứng phong thấp, chẳng luận lâu năm hay là mới cũng đều trừ được, còn như đau lưng, nhức tay, mỏi chơn, đau trong xương, hay dục gân, hoặc bị té bị đánh mà sưng mình, hay là tay chơn bại hoại. Các chứng ấy hễ uống vào thì thấy hiệu nghiệm liền.

Phải tùy theo chứng bệnh mà dùng, chẳng nên uống cho quá độ.

Mấy thứ rượu thuốc này của bổn Dược-Phòng ngâm tại tiệm và mỗi khi ngâm thì có một ông Langsa đến nghiệm chất chẵn, hiệu Trung-Huệ Dược-Phòng tại Cholon đường Paris số nhà 89, như chư quý khách ai muốn dùng thử thì xin hãy đến tại tiệm mà mua thuốc rượu này có nhãn đề hiệu Trung-Huệ Dược-Phòng thì chẳng lầm đó nữa. Còn ai ở xa mà muốn dùng rượu thuốc này thì xin gởi thư để chỗ ở cho ký lưỡng thì bổn Dược-Phòng sẽ gởi thuốc đi tức thì, xin quý khách thứ qua sẽ biết.

TRUNG-HUỆ-DƯỢC-PHÒNG.

89 Rue de Paris Cholon.

Cac nhà Annam

Hãy nhớ khi mua thuốc mà uống cho dặng mạnh giới, thì hãy hỏi thăm mấy người lớn cùng là ông già bà cả, những kẻ ấy sẽ nói cho mà biết tiệm thuốc PHARMACIE NORMALE của ông H. DE MARI nhứt hạng bảo chế y sanh, tại đường CATINAT số 119 SAIGON, là có danh tiếng lắm, vì bán rộng những thuốc nhứt hạng, không hề làm gian dối bao giờ. Lại giá bán thì cũng ươi, không khi nào thấy người Annam tới mua mà bán mất hơn người Tây đâu.

NHỮNG THUỐC THIAN MIỆU

Vin tonique du Dr H. DÉEM:

Thứ rượu này dùng mà bổ, những người ốm-o hay đau, rét, và nhứt là cho người dờn bà có thai dùng thì con mình sanh ra có da thịt và mạnh giới.

SOLUTION Dr DÉEM

Trừ bệnh nha phiến rất mau và không có phá đau

BÁN RỘNG THUỐC THUONG HANG
và nhiều hiệu có danh tiếng đầu bạc là **ESSENCE DE MENTHE DE MOLINIER**, tốt bực nhứt.

Chánh tiệm trừ thuốc hoàn PILULES PINK trị bệnh mất máu xanh xao, lại uống nó thì ngừa dặng các chứng bệnh ho, lao tổn.

PHARMACIE NORMALE:

H. DE MARI, PHARMACIEN DE 1re CLASSE

Có bán các thứ thuốc đã kể tên trên đó, và có bán các thứ thuốc khác, cũng hiệu nghiệm vậy.

HÀNG HẬU GIANG

vốn dặng 600.000.

Hàng này của Lan-sa và Annam hàng vớu lập tại Cần-thơ. Có trữ đủ các thứ hàng hóa vật dụng. Nói tắt một đến là tại Saigon có món chi thì trong hàng này cũng có.

Bán sỉ và bán lẻ. Giá rẻ mà hàng tốt.

Công gởi hàng cho các xứ xa; ai mua món chi xin viết thư ngay cho Hàng, thì Hàng sẽ gởi hàng lập tức.

Xin quý vị đến xem Hàng chơi thì rõ.

Có trữ bán:

Rượu rơm hiệu Stella

Làm rộng bằng nước mía.

Có bán lẻ, bán sỉ và cho lãnh về bán lại khỏi trả tiền trước.

TIỆM

Trương-văn-Hanh

Sadec

Có bán xe máy mới và đủ đồ phụ tùng xe máy và sửa xe. Lãnh thấp mướn đèn khí đá (carbure) theo cuộc quan, hôn, tan, tế, kỷ yên, Tân gia, hạ thọ, khăn đen bằng nhiều tây và khăn bằng tốt thương hàng, bán mới và bán lẻ vô ruột xe máy hiệu Michelin, giầy bơm-ét đủ cỡ dặng theo kiểu kim thời. Quý ông ở xa muốn mua đồ phụ tùng xe máy, thì gởi thư cho tôi. Tôi sẵn lòng ký lưỡng mà gởi contre-Remboursement nghĩa là đóng bạc nhà thơ mà lãnh đồ và tôi cho giá đồ phụ tùng in sẵn bằng chữ quốc-ngữ (Prix courant)

Trương-văn-Hanh.

Cần khái.

AN HÀ NHỰT BÁO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NĂM

MỤC LỤC

1.— Việt-Nam Đoàn-thể-Hội

2.— Thương mại luận

3.— Hồi bạn Bắc-kỳ

4.— Người không có máu Annam sao chứ ??

5.— Trò nên thì thấy cũng mừng

6.— Không uống cà-phe chặc cà

7.— Vì hòa vi quý

8.— Thi tập.

9.— Nam-kỳ Thời sự, giá, bạc giá lúa

Việt-Nam Đoàn-thể hội

Tờ kiết chứng trong mây kỳ nhóm

Vì có thư mời của ông Nguyễn-phú-Khai, thuộc dân Đại-pháp, Tổng-lý báo « Tribune indigène » cho nên hôm thứ ba 26 Aout 1919, 8 giờ tối, các người soạn báo và các vị đại thương-gia Annam cùng những trang trí-thức, đều nhóm nhau tại nhà hội Khuyến-học Saigon đường Aviateur Garros, số 38, gần 40 người dự nhóm.

Khi ai nấy tề tựu đông đủ rồi thì ông Nguyễn-phú-Khai liền đứng dậy mà nói rằng: « Cách mấy tuần nay Đồng-bang ta thấy mấy quán cà-phe của khách-trú vô đoan mà tăng giá nên giầu lập tiệm cà-phe ra mà bán cho nhau điếm tâm và khuyến nhủ nhau đừng vô đến tiệm khách-trú nữa. Những khách-trú ở Chợ-lớn bỏ thấy thiệt hại đến quyền lợi của người đồng-chương nên họ ra binh vực nhau, bên hăm đuổi eu-ly Annam không cho làm công trong mấy nhà máy xay lúa. Tối hôm qua này ở Saigon lại có 7 tên khách-trú vật gạch liệ vô quán Thời-báo nữa thấy cảnh tượng như thế đồng-bang ta ai ai cũng nóng lòng quyết liên-lạc đoàn-thể cùng nhau dặng một lá giữ gìn quyền-lợi cho nhau, hai

nửa là đương bả tranh thương cùng khách-trú. Có ít đồng nhiệt tâm đoàn-thể đến bàn luận cùng tôi, nên tôi mới xướng lên mời các ông nhóm hôm nay dặng nghịen cứu phương thể ngõ giúp đỡ đồng-bang ta tranh thương cạnh lợi. Vậy các ông có ý kiến chi hay xin tỏ ra dữa này rồi chúng ta bên nghĩ mà tổ chức một cơ sở vững bền hậu điều dặt quốc-dân tấu bộ trong đường kinh tế.

Lúc ấy kể bàn việc này, người tính việc nọ, rồi cuộc rồi thì ai nấy đều nhứt định phải công cử một hội Tam-thời phái-viên (Comité provisoire) dặng để lo lần việc ấy.

Rồi đó ông Nguyễn-phú-Khai bên xin bỏ thăm mà công cử 11 người Tam-thời phái-viên, dặng lo lập điều lệ chương trình trong hội.

Khi khai thăm ra thì những ông được chọn cử như vậy:

Số người bỏ thăm là 34 người, định số trên hết mà được cử là 18 thăm

Ông Nguyễn-phú-Khai được 25 thăm

— Trần-quang-Nghiêm được 23 —

— Nguyễn-chánh-Sát được 21 —

— Đỗ-văn-Lang được 20 —

— Nguyễn-bửu-Sanh được 20 —

— Trần-văn-Chim được 19 —

— Huỳnh-văn-Nhung được 19 —

— Nguyễn-kim Đỉnh được 18 —

— Nguyễn-văn-Hội được 18 thăm
— Nguyễn-văn-Tang được 18 —
— Bùi-văn-Gio được 18 —
14 vị trên đây đồng thăm, nên được
cử vào Tam-thời hội-viên.

Trong 14 vị Tam-thời hội-viên này lại
chọn cử nhau trong bàn hội.

Số hồ thăm là 11 người, định số trên là
6 thăm.

Chọn cử một vị hội-trưởng:

Ông Nguyễn-phú-Khai 10 thăm, được
cử làm Hội-trưởng.

Chọn cử hai vị phó hội-trưởng:

Ông Trần-quang-Nghiêm 9 thăm, ông
Nguyễn-chánh-Sát 8 thăm,

Hai ông này được cử làm phó Hội-
trưởng.

Chọn cử hai vị từ-bàn:

Ông Hồ-văn-Lang được 9 thăm làm
Từ-bàn.

Ông Trần-văn-Chim được 8 thăm làm
phó Từ-bàn.

Chọn cử hai vị thủ-bổn:

Ông Nguyễn-văn-Hội được 9 thăm làm
Thủ-bổn.

Ông Huỳnh-văn-Nhuong được 8 thăm
làm phó Thủ-bổn.

Ông Nguyễn-hữu-Sanh
Ông Nguyễn-văn-Tang } làm Phái-viên
Ông Bùi-văn-Gio
Ông Nguyễn-kim-Định }

Ông Nguyễn-phú-Khai liền đứng giầy
thay mặt cho 10 vị Tam-thời hội-viên và
phần riêng của ngài mà tạ ơn hết thấy
anh em có mặt tại đó lấy lòng tin cậy mà
công cử hội Phái-viên ấy ngỏ hầu lo việc
lợi-ích chung cho trong xứ.

Lời phong nhả, giọng thăm trầm, ai
nấy đều vỗ tay khen ngợi.

Kể đó ông Trần-quang-Nghiêm và ông
Nguyễn-chánh-Sát cũng đứng dậy tạ ơn,
rồi xin đình lại qua đêm sau 27 Août,
8 giờ rưỡi tối hội tam Thời phái viên sẽ
nhóm nhau lại dựng lo lập điều-lệ chương
trình và đặt tên hội.

Bãi hội là 11 giờ khuya.

Saigòn, le 26 Août 1919

Từ-bàn,

Ký tên: Hồ-văn-Lang

Hội-trưởng,

Ký tên: Nguyễn-phú-Khai.

Qua đêm sau là thứ tư 27 août 1919,
8 giờ rưỡi tối, hội Tam-thời phái-viên
nhóm đó mặt, ông Nguyễn-phú-Khai
liền trình cho hội một bản thảo về chương
trình điều luật của hội (Statuts) và xin
đặt tên hội, tranh cãi hồi lâu, rồi lại rồi
chư vị hội-viên đều hiệp nhau một ý mà
đặt là: « Annam thương-cuộc công-ty »
(Société Commerciale Annamite). Các
việc bàn tính xong rồi, bèn định ngày
phối đại-hội là thứ bảy, 30 août 1919.

Bãi hội hồi 10 giờ rưỡi tối:

Từ-bàn.

Hồ-văn-Lang

Hội-trưởng

Nguyễn-phú-Khai.

Đến ngày thứ bảy nhằm 30 août 1919
đúng 8 giờ tối, các đảng thương-gia hào
hó và các nhà soạn báo đều nhóm hội
rất đông gần hai trăm người dự nhóm.

Khi các ngài ngồi yên rồi, ông Nguyễn
phú-Khai liền đứng dậy phân rằng:

« Hội-phái-viên Tam-thời của đại hội
hôm ngày 26 août báo cứ chúng tôi có
nhóm mà nghị cứu phương châm ngỏ
diễn tả: Đồng-bang trong nẻo tranh
thương cho đặc thể-Đại hội hôm nay đồng
ý muốn lập một hội « Việt-nam đoàn-thể »
để cổ-dộng khuyến khích đồng bang ta
đừng thêm mua hàng hóa của khách-trú.
Chúng tôi nghĩ rằng: hội lập như thế thì
làm sao mà có cái chương-trình cho mình
bạch được. Đã biết trong cuộc cổ-dộng
thì chúng ta phải đề ý khuyến đồng-bang
một là đừng mua đồ của khách-trú, hai
là phải lập tiệm cho nhiều đảng bán đồ
đó cho đồng-bang dùng. Mà hiện nay từ
thị thành chỉ thôn tịch đường thương
mãi khách-trú đã choán hết, nếu chúng

ta khuyến đồng-bang đừng mua hàng của
họ thì có đồ đâu mà dùng. Còn tiệm An-
nam có lập ra thì cũng một ít lâu lập
mới đều đủ được, chứ khách-trú họ gây
dựng sự nghiệp đã mấy trăm năm mới
trở nên đồ sộ như thế! lẽ nào trong
một ngày một bữa mà chúng ta đánh đổ
cơ nghiệp ấy rồi vãn hồi quyền lợi được
hay sao? Đã vậy mà chúng tôi nghĩ rằng
mấy tiệm Annam ta ít vốn lắm nên khi
bỏ hàng thì bỏ tại tàu khậu khách-trú,
chứ mấy hàng Langsa bán hàng thì sí
chớ không bán lẽ.

Nay Annam không chịu đến khách-trú
mà bỏ hàng còn đến hàng Langsa thì ít
vốn nên bỏ không được, thế thì khuyến
Annam đến tiệm Annam mà mua hàng
thì hàng đâu chớ có mà mua.

Chúng tôi nghĩ như vậy, nên chúng
tôi mới định lập một hội vốn 100 ngàn
đồng, chia ra làm 10 ngàn phầnหุ้น, mỗi
hùn là 10\$00. Hội đặt tên là « Annam
thương-cuộc công-ty » để dọ coi hàng hóa
thứ nào đồng-bang ta cần dùng, thì hoặc
mua mà trữ để rải ra cho mấy tiệm nhỏ
ở các nơi bán, hoặc làm giới thiệu cho
mấy tiệm nhỏ bỏ hàng hóa nơi các hàng
Langsa khỏi đến tàu khậu khách-trú.

Chúng tôi vẫn biết trong cuộc tranh
thương chẳng phải một hội như vậy mà
đủ. Song muốn đi phải chờ bước vậy
chúng ta khá làm lần lần thì một ngày
kia mới kết quả được. Lấy cách tượng
hôm nay mà suy thì đồng bang ta lúc
này dần dần cũng muốn vậy vùng tấn
hóa. Lòng nghe trong các tiệm có nhiều
chỗ đã có động tranh thương rồi. Vậy
chúng tôi chắc rồi đây nhà nông trong xứ
ta sẽ liên lạc cùng nhau mà vãn hồi quyền
lợi cổ-mé, còn nhà tư-bổn sẽ hiệp
nhau mà lập Ngân-hàng cho nông, công,
thương, chư nghiệp tiện bề khai-phát.
Nếu mấy triệu người một hùn, dần đó
đến lo lắng, mỗi người một phương
thì mới vãn hồi quyền lợi được. Tính

như thế thì ai nấy đều vui lòng mà
ứng lập Annam thương-cuộc công-ty theo
như ý của hội tam thời phái-viên tính đó!

Xong rồi thì ông Nguyễn-phú-Khai
bèn nhượng lời cho ông Nguyễn-chánh-
Sát.

Ông Nguyễn-chánh-Sát liền đứng dậy
diễn thuyết một bài rất dài như sau
này:

Lời diễn thuyết của ông

Nguyễn-chánh-Sát

Các ông,

Tôi hết sức vui mừng mà được thấy
người Annam ta ngày nay đã biết trọng
tình đoàn-thể, biết thương nghĩa đồng-
bào; cho nên các nhà soạn báo vừa mới
để xướng việc tuyệt hẳn đừng mua bán
với quán cà-phe của khách-trú ra chưa
được mấy ngày thì đồng-bào ta từ bậc
thượng-lưu nháng xuống cho đến bậc
hạ-lưu xã-hội, thấy đều rùng rùng hè
nhau vạn chúng nhứt tâm, quyết tuyệt
hẳn đường bán buôn với khách-trú. Tôi
cũng hết lòng kính phục anh em lớn nhỏ
có mặt tại đây, đều là người có dạ nhiệt
thành với quê hương, nên mới tụ họp
nhau đồng đạo như vậy; bấy nhiêu đó
thì cũng rõ cái nhơn tâm của quốc-dân
ta ngày nay đã biết tương thân tương
ái rồi đó.

Vậy tôi xin ra đứng giữa đây mà phân
giải một đôi lời cho anh em tường tắc.

Vả chẳng khách-trú qua cư ngụ tại
Nam-kỳ ta đây, từ bao giờ cho tới bây
giờ; cái thế lực buôn bán của họ mạnh
mẽ là dường nào, trông khi anh em
cũng chán rõ; trong đám thương trường
bất câu lớn nhỏ cũng là bá-bang công
nghệ tại xứ ta đây, mỗi mỗi họ đều
choán sạch.

Ấy cũng bởi: một là cái bản tánh tự
nhiên của dân Nam-kỳ ta là một giống
dân trung hậu, chỉ cứ lấy lòng thành
thật mà giao thiệp với người, nhờ vậy
mà khách-trú mới được ở ăn dùng dè;

lần lần họ rút hết máu thịt của ta mà tạo thành cơ nghiệp đồ sộ giữa Nam-châu này, mà ngày nay coi thể họ trở như đá, vững như trổng, không thể nào mà lung lay cho nổi được; hai là bấy chầy chúng ta kẻ thì mất lo xâm xúi bèn đường si hoạn, người thì mất lo nông nhàn phía ruộng nương, mà bỏ liều dăm thương trường cho một tay khách-trú, nên họ mới được tự do, mặt tình bác vậy.

Đồ của họ bán cho ta thì họ muốn định giá nào cũng được, còn đồ họ mua của ta thì họ muốn trả giá nào cũng xong.

Đó, anh em nghĩ coi, họ là người khách lạ, tới đây dầm dấp với ta, cơm của ta họ ăn cho no dạ, bạc của ta họ lộn cho đầy lưng; rồi họ lại còn kiêu căng xất xược khinh thị ta như lũ trẻ trâu. Có khi anh em cũng cháng rở, mỗi khi ta tới tiệm họ mà mua đồ, đứng trót giờ, chờ trót buổi, mà họ chẳng thèm ngó ngàng tới ta, có hỏi cho lắm thì họ lại thách giá trên trời dưới đất; nếu ta có trả sứt trả trối, thì họ lại dứt phứt món đồ của ta đang cầm trên tay đem cất vào tủ, rồi lại háy nguýt lạc nộ ta rằng: «Hỏi đi chỗ khác! mai lại có!» (Nói đến đây ai nấy đều vỗ tay khen rõ).

Anh em nghĩ coi, có tức hay không? có đáng giận hay không? có đáng buồn cho giống giống ta không?? Minh vát tiền đem tới tiệm họ mà mua, mà họ làm ra như tướng mình đi xin của họ vậy, thì nhục biết dường nào! Ừ biết dường nào! Thiết tôi nói tới đây mà rưng rưng nước mắt, đi các ông à!

Thôi, tôi cũng chẳng nói dân làm chi cho đông vãi, tôi chỉ nói một việc nhỏ mọn mới phát hiện ra trong mấy tuần nay là việc của khách-trú bán cà-phe cho anh em rõ, cái thế lực đoàn-thể của dân Trung-quốc nó mạnh mẽ là dường nào?

Vả thuở nay họ bán cà-phe theo giá thương thì 2 su một chén, nay họ lại hề nhau rùng rùng tăng lên cho tới 4 su;

là vì họ khi thì ta không biết bán buôn, dẫu họ có tăng lên bao nhiêu đi nữa cũng chui đầu vào mà ăn uống.

Anh em nghĩ coi, rất đời là một việc nhỏ mọn mà họ còn hiếp chế ta như vậy thay; huống chi cái vú sữa của ta, cái huyết mạch của ta là lúa gạo Nam-kỳ đây, thì từ bấy lâu nay họ lột da ta, họ khoét ruột ta đã biết ức triệu nào mà kể cho xiết được.

(VỖ TAY)

Vậy mà trong lúc này những trang phú hộ hào gia trong lục tỉnh, há chẳng biết đầu cật nhau, lo lập mỗi tỉnh một sở nhà máy cho to, cho đủ sức mà xay cho hết lúa của trong tỉnh mình, rồi chịu mỗi bán gạo cho các hãng Đại thương Langsa tại Saigon, cho khỏi bị tay khách trú làm trung gian mà rút rĩa mỗi lợi của ta lại không được sao?

Hoặc ngày nào mà Thương hội của chúng ta đang tính lập đây mà được thành tựu rồi, có cơ sở vững chắc rồi; thì chúng ta ở tại Saigon đây gần gũi thuận tiện hơn, thì chúng ta lãnh làm Đại lý cho các sở nha máy của đồng bào ta trong lục tỉnh mà giao thiệp với các hãng buôn gạo của Langsa mà chịu mỗi bán gạo cho các hãng ấy, ăn học hồng chót dính cho đủ số phí vậy thôi; việc ấy khó lắm lắm sao? Nói cho cùng mà nghe: dẫu có khó thế nào mà chúng ta hãy kiên tâm trì chí thì có ngày cũng kết quả được mà (vỗ tay).

Đó, anh em hãy nghĩ cho kỹ mà coi công tình ta cây sâu cuối bầm chải gió lấm mưa, lao lao碌碌, một năm chỉ cuối mới làm ra cho có bột lúa rồi đem tới mà bán cho họ, thì họ muốn định giá nào cũng được, họ lại còn kiêu thế mà gạt những nông gia ta rằng «chớ có giẫy thếp mời lại, lúa lúc này không có giá nì bán rẻ thì ngộ mua cho, bằng không thì thôi chớ đi đâu thì chớ, ngộ không thêm mua

Trời ôi! Biết chớ đi đâu? Thế phải này nỉ với họ mà bán mắc bán rẻ cho rồi, chớ

biết sao bây giờ! Thiết tôi nghiệp thì thôi, cái giống dân làm sao mà thiết thời quá vậy cả.

Đó anh em thấy chưa? Cái thương quyền của khách-trú mạnh mẽ là dường nào! Tờ chưa? giận chưa? có nên chung sức lại mà làm cho nên cuộc đại thương đặng vắn hồi quyền lợi mà rửa cái nhục vô cùng vô tận này chưa? (ai nấy đều vỗ tay).

Bởi đó cho nên các nhà soạn báo chúng tôi là tai mắt của dân, không nỡ làm ngơ mà để cho đồng bào ta bị khách Tào họ áp chế; nên mới hiệp nhau cổ động đồng bào, khá tua cộng biểu đồng tình, mà trước hết phải trừ tuyệt mấy quán cà-phe một phen cho khách trú họ biết mặt, rồi lần lần sau sẽ tính qua việc đại thương là việc lúa gạo tôi mới nói trên đó.

Nói cho phải, các Báo quán vừa mới đề xướng ra chưa được mấy ngày mà đã có nhiều trang thức giả như ông Nguyễn-văn-Hội là hạn hữu của chúng ta đang có mặt tại đây, đã hết dạ nhiệt thành, phấn khích ra lập nhiều quán cà-phe, trước là tẩy hận cho đồng bào, sau là dứt bớt mối lợi về cho quê hương ta chút đỉnh.

Mà thiết tôi rất mừng cho người Annam ngày nay biết thương nhau, biết giúp nhau, nên rủ nhau cứ tới mấy quán của Annam ra vào nườm nượp, chớ không thêm ăn uống nơi mấy tiệm của khách-trú nữa.

Chẳng dè khách-trú họ bình vực nhau cũng vì việc ấy mà họ tính muốn đuổi những người Annam đang ở làm công với họ mà rửa hận.

Tôi lại nghe những phố của khách-trú tại Saigon đây, họ sẽ tăng giá lên cho cao, người Annam nào chịu nổi thì ở chịu không nổi thì đi, ấy là họ muốn đuổi em ta đó. Anh em ôi! nghĩ đó mà coi, dất nước của ta, xứ sở của ta, họ là người khách lạ, mà lại có quyền đuổi xua ta như vậy, thiết đau lòng xót dạ là

dường nào! Vậy mà đồng bào ta biết nhục hay chưa? Bết hổ hay chưa? (vỗ tay).

Đó chúng ta hãy nhúng mắt lên mà coi cho rõ cái dân khí của người khách dư tợn chưa? gớm ghê chưa?

Vậy còn chúng ta đây là đá, đất, cỏ cây gì? cũng là giống da vàng, cũng là đầu đen máu đỏ như họ vậy chớ. Ta há không ruột, không gan, không da không thịt hay sao mà ta không biết cái quốc thể ta là gì? không có dân khí chút nào hay sao, mà diêm nhiên tọa thị cho dân!

Nào! ai là người tri thức ở đâu? ai là người hào gia, phú hộ ở đâu???

Sao chưa chịu đề xướng ra khuyến khích rủ ren nhau, hiệp sức lại cho đồng, hùng vốn lại cho nhiều; dường ấy thì ta mới có thể lực to, tư bản lớn lập tiệm ra cho đều, mỗi nơi mỗi có, rồi cứ do theo mấy hãng của Langsa, cậy mua giùm hàng-hóa mà bán lại cho đồng-bào ta, thử coi khách trú họ còn dám đề khinh ta nữa thôi cho biết.

Này bớ các anh em, hể chúng ta chẳng làm thì thôi, nếu có làm thì phải sẵn sức cho đến cùng, vì nay chúng ta đã khởi rã rồi thì cái thế như ngồi trên lưng cọp, nếu dự dự sụt sè, để cho nó ngoi lại mà cắn ta, thì còn chi là quốc-thể; rồi ra họa hổ bất thành, thì chúng nó lại càng khinh thị ta như tướng trò chơi nhục lắm đó, các ông à! hể lắm đó anh em à! !!! (vỗ tay)

Có khi anh em vẫn còn nhớ những lời luận của «Hoa-kiến Nhựt-báo» lúc họ làm chớ! nó khi 3 triệu rưỡi đồng-bào ta đây là trình độ thấp hèn như phường ấu-trí (nó khi ta như con nít). Vậy thì cái dân-khí ta đâu? quốc thể ta đâu? Cũng xương, cũng thịt, cũng da, chớ phải hình dật, tượng gỗ chi sao mà không nao, không nung, không động, không địa, không giận, không hờn, cứ để lấy mắt nhìn nhau mà chịu cho

khách Tào nó khi thì ta làm vậy?

Trong ba triệu rưỡi đồng bào ta đây thiếu chi người trí-thức, thiếu chi bực giàu sang, há chẳng đủ sức, đủ tài, đủ tư hồn mà tranh đua với họ sao?

Cách mấy bữa này đây, những người trí thức, các đồng thương gia và các nhà soạn báo, nhơn vì công phần nên mới nhóm nhau tại đây mà công cử một hội phái viên, để nghị về cứu phương châm mà chống cự với khách-trú, mà anh em chúng tôi đây lại được công chúng cử vào trong hội phái-viên mà gánh vác cái trách nhiệm nặng nề này.

Nhưng anh em chúng tôi cũng vì bình vực nỗi giống mà chẳng dám chối từ cho nên hôm này chúng tôi đã cùng suy nghĩ, nên muốn tranh quyền lợi trong đám thương trường với họ, thì chẳng còn có chức năng hay hơn là tư hồn. Nên chúng tôi đã định lập một hội gọi *Annam thương cuộc công ti*, tư bốn phái cho được số 1 trăm ngàn đồng, mỗiหุ้น định chừng 10 đồng, ai muốn lấy mấyหุ้น tùy sức.

Cái chủ nghĩa của Thương cuộc công ti mà anh em chúng tôi tính lập ra đây là có ý để làm trung gian mà giao thiệp với các hãng Đại-thương Laogsa đang đem mỗi bán những hóa vật của ta như lúa, gạo, kéo, tơ, bắp, khoai, mè, đậu, v.v.v. cho các nước; hoặc lãnh mua hàng hóa của các nước mà quốc dân ta thương dùng đó cho các nhà buôn của Annam ta, song ăn huê hồng cho nhe, cho đủ số phí trong hội thì thôi cho mấy nhà buôn của Annam ta có thể mua được hàng hóa giá rẻ dặng đem về mà bán lại cho đồng bào ta; dường ấy thì ta mới tránh khỏi tay khách trú làm trung gian mà hiếp chế ta, mua rẻ bán đắt cho ta mà thủ lợi cho nhiều, rồi còn khinh thị dễ dui ta là khác nữa.

Vậy nếu anh em mà biết trọng tình đoàn-thể, biết thương nghĩa đồng-bào thì mấy ông trong đám đồng đây khi

về nhà rồi xin hãy ráng mà cố động với đồng bào ta xa gần đều biết, một người một ít, chung sức với nhau thì thế nào cũng kết quả được. Vì lời tục có nói một cây làm chẳng nên non, ba cây dùm lại nên hòn núi cao (*l'union fait la force*)

Chúng ta hãy lấy cái gương tranh cạnh về việc bán cả-phe của Annam với khách trú hôm rày đó mà suy ra, tuy là việc tầm thường nhỏ mọn mà dân, chớ chúng ta cũng đã rõ thấy cái ngòi đoàn thể của dân-tộc ta nó đã phát hiện rồi đó; vậy thì chúng ta cũng nên thừa cái dịp này mà làm cho nên việc vì cái quyền lợi về tương lai của dân tộc ta mà nên hừ là tại lúc này; tranh thương đoạt lợi với khách Tào được cũng không được cũng tại lúc này. Hãy quyết chí làm đi, kéo lờ làng lơ hời. Đồng lòng!

Ông Nguyễn-chánh-Sát nói dứt lời, cả hội đều vỗ tay khen rộ.

Rồi đó ông Nguyễn-phú-Khai bèn đem bốn-thảo, chương-trình điều lệ mà trình ra đưa hội và xin hội cứu dượt lại cho kỹ càng.

Lúc ấy ông thì xin thêm đoạn này ông thì xin bớt khoản kia, tranh cãi hồi lâu mới thanh-thoả.

Ông Trần-văn-Chim đứng giậy xin hội phải in trọn bài Diễn-thuyết của ông Nguyễn-chánh-Sát cho nhiều mà phát ra cho thiên hạ xem, cả hội đều ưng thuận.

Bãi hội hồi 11 giờ rưỡi khuya.

Saigon, le 30 Août 1919

Từ hàng

Ký tên: HỒ-VĂN-LANG

Hội trưởng

Ký tên: NGUYỄN-PHÚ-KHAI.

Kính cùng chư khán quan

Bốn quán rất cảm ơn chư tôn có lòng huê cổ mà nhận xem tờ An-Hà Nứt-Báo từ đây đến giờ, đây là phần chư tôn giúp cho bốn quán, dặng vững bền tuần nghiệp; còn phần bốn quán đây chỉ lấy tâm nhiệt thành đem hết chỗ nghe chỗ thấy mà truyền báo ra dặng đáp đến ơn cổ cập với chư tôn và quốc dân ta trong lúc này. Vậy mới phỉ lòng của bốn quán.

Sau đây, cho dặng-tiền bé chỉnh đôn trong các đều tổn kém: Bốn quán kính nhắc chư tôn vị nào mua báo An-Hà hoặc mời mua hoặc mặng năm rồi mà chưa dặng tiền, xin lưu ý giùm mua mandat gọi giúp ích cùng bốn quán thì ơn của chư tôn rất trọng rất trọng.

Bốn quán cảm cáo.

Thương mại luận

Chẳng bao lâu, tại châu thành tỉnh Travinh, sẽ mở rộng một ngôi hàng hiện là « Les Galeries de l'Ouest » = Hàng Hậu Giang. Ấy là một cánh cửa Hàng Buôn lớn, « Les Galeries de l'Ouest » đã sáng tạo tại châu-thành Cánh-thư. Hạnh thậm cho Đông-Bang ta nay rõ cuộc thương trường là một nguồn đại lợi, giúp nên nước mạnh dân giàu! Hàng này của Đồng-Bao ta với người Laogsa hiệp vốn mà lập nên.

Cách hùn vào hàng Hậu Giang tại Travinh đây, hùn bằng giấy quốc-trái cũng được; ấy là một điều dễ. Vậy xin anh em trong hùn hạt, dần dần xa xuôi, hoặc có mắc cẳng trở việc chi cho mấy đi nữa,

cũng xin đến hỏi Mousieur Nương, làm việc tại nhà thương Travinh về cách hùn ấy. Vì nữa đây M. Nương sẽ làm Tổng-lý cho hàng tại Travinh. Hoặc là viết thư mà hỏi M. Nương, hoặc là do nơi các quý quán chủ quán cũng hùn dặng vậy.

Tôi cũng biết phần nhiều Đồng-Bao ta không có thể dễ dư một số bạc cho đủ mà hùn hiệp, vì mắc đường sanh nhai bây giờ càng ngày càng khó. Song trong bốn năm Đại-chiến Âu-châu, huyết nhuộm giáp yếm quân Pháp, Đồng-Bao ta cảm động, dầu nghèo đến thế mỗ, cũng phải rán sức ra mỗ mà giúp cuộc quốc-trái ít nhiều, ngó hầu đến ơn muôn một cho Mầu-quốc, đang cơn mỗi nước chung chinh. Bởi rứa cho nên, tôi thiết tưởng, trong 100 người, tất có 80 người có cho vay ít nữa là một số! Cũng có kẻ đã bán giấy quốc-trái của mình rồi, song chẳng lẽ 10 người bán hết 10 người. Vậy, hể còn giấy quốc-trái, hãy đem ra mà hùn, nếu có vốn đem bạc hiện thì càng ích lợi cho hàng lắm lắm!

Xin hãy lưu tâm chú ý, làm làm, sao cho dân Hồng-Lạc ta có thể chỗi dậy nghĩa là buôn bán cạnh tranh với bọn Kiêu-cư. Đồng bào ơi! Cách mình tranh thương đoạt lợi cùng bọn ấy, chẳng chi quý cho qua hể có tiền thì hùn hiệp, hàng chẳng, nếu trong Hàng nì có món chi mà tiệm khách cũng có, thì xin những người Annam hãy đến hàng ấy mua mà thôi. Hiếm kẻ nói rằng mua một hai đồng su mà vô tiệm Annam thì ngại bụng, thôi thả mua tiệm chệch cho xong! Lời nói như thế lắm lắm, hại lắm, tổn lắm! Một hai su chẳng phải là tiền bạc hay sao? Một hai su mà năm ba ngàn người làm như vậy, nghĩa là tránh tiệm Nam mua tiệm chệch, thì mất của ta biết là bao nhiêu! Có câu: Góp gió làm bão, xin hãy ghi lòng. Xin bỏ tuyệt cái thói nói rằng một hai su mua của Annam e mất lòng, thả mua của khách cho khỏi ngại dạ, nếu còn bo bo thói tệ ấy, thì hại cho

ta vô ngần! Không lợi nhỏ sao ra lợi lớn? Sách nhỏ có câu: phước sanh vu vi, họa sanh vu vi. Cái phước cũng do việc nhỏ cái họa cũng do việc nhỏ? Vì muốn việc đến có gốc mới có ngọn. Không có một hai đồng su sao ra đồng bạc? Một hai đồng su làm cho ta có lợi trăm ngàn; một hai đồng su cũng khiến cho ta thất lợi trăm ngàn vậy. Nếu mua của ta thì ta đáng lợi, nếu mua của khách, thì ta thất lợi! Xưa vua Hán-chiêu-Liêu dạy con là Hậu-chúa: vật di thiên tiểu nhi bất vi, vật di ác tiểu nhi vi chi. Ta không mua một đôi chiêm chẳng phải là ác, nhưng mà thất lợi cho ta; cũng đáng cho là một đén hại, một sự lầm. Còn ta mua đôi chim nơi tiệm Annam, ấy rõ ràng là một đén lành, hữu ích chung cho ta hết thấy. Cái lợi ấy coi ra hình như riêng tư, chứ háng thật là chung cả. Vì tiền bạc của mỗi người, bổn thổ hiệp lại làm một đồng kho tàng chung của quốc dân. Nói một nước kia giàu, nào phải của cái của một người mà làm nổi cho nước ấy giàu dân. Ai cũng rõ rằng một nước kia giàu, là nhờ của cái chung. Món nào khách có bán mà ta không có bán, mà nhấm lại món ấy chẳng phải rất cần nhứt cho sự sống ta như thể cơm gạo, thịt thà, mắm muối và quần áo, vậy những món ấy phải ráng mà nhĩn. Đặng chi? Đặng cần kiệm, đặng khách bớt lấy của ta, đặng ta có tiền dư mà mua những món tiệm Nam có bán.

Nghĩ coil Trong mấy năm giặc-giã, Mầu-quốc ta mỗi việc ăn mặc xài dùng mỗi cần, mỗi kiệm, và cái cần kiệm ấy giúp trong sự khôi-hoàn nhiều lắm. Quốc-dân ta tuy không bị giặc giã chi, song bị bọn Kiêu-cư dè ép, ròm rỏi thì món! Chúng nó chẳng dùng súng-ống, gươm đao mà đánh ta; nó dùng thương mái mà đánh, ép dè, riết bóp, há chẳng rằng ta bị giặc đó chẳng? Thế thường hễ «*thủy lai thổ yểm, binh đao tương đương*» nước đến đất ngãng, binh đến

tướng đánh, ấy là trong giặc thiệt; chứ còn trong đám giặc buôn bán này, bấy lâu nay, nước đến ta ngáp! binh đến ta lui! Ngày nào cuộc thương mại ta khỏi tay bọn kiêu-cư, ta thể hình cá chậu chim lồng, vào lồng ra cũi, chừng ta mới rằng ta không bị giặc được. May, ta có đại ân nhân ta là người Pháp đặc diên dạy-dỗ, cũng có lúc ta thoát nạn khỏi cái giặc buôn bán nói trên đó. Song Đại-Pháp, là cha mẹ; tuy thương con đáo đẽ ta cũng phải tự lo lấy mình, thì cái công ơn lo lắng của Đại-Pháp mới nhẹ bớt. Chớ có thấy Đại-Pháp lo lắng cho ta, mà ta chẳng riêng lo lấy ta. Coi lại chung quanh ta: nước nào cũng đã văn-minh! Nhớ lại tổ tiên ta xưa là đức Gia-Long, gây dựng cơ đồ đường ấy!!! Ta xưa kia cũng hoành hoành, liệt-liệt; trên Bắc đuổi Tào, dưới Nam bình phục Chiêm-thành, chiến thắng Cao-man, Xiêm-la cũng thua ta nữa. Mà nay! phải chi dừng có mẹ ta là nước Pháp bảo hộ, thoán như Nam và Xiêm đánh giặc, thì trong một hồi trống, ta cũng tiêu hủy cơ đồ! Vì Xiêm nay đứng liệt cường, còn ta không biết có đáng cho là liệt cường chăng? Ôi! còn nói chi Nhứt-Bôn! Mấy trăm năm trước Nam cùng Nhứt có ai thua ai? Mà nay nước Nhứt của tiền biết bao nhiêu triệu, lớn bề lung hoành; chẳng những làm một ngôi sao tỏ rạng chói khắp A-châu, mà cũng có thể chói khắp Đình-hoàn nữa! Ai là Annam thấy đời này cảnh ấy có đau lòng xót dạ chẳng ai? Ôi! Tiên nhưn ta trước biết đức súng, biết làm thuốc đạn! Hãy đến Saigon, tại tòa Cỗ-kiếm-tích-chí-Viện mà coi thì hãn! Muốn biết sự văn minh tấn phát của một nước, phải xem đồ khí giới có tấn phát không. Kia như bên Âu-châu, hồi đời thượng cổ dùng dao mác bằng đá, sau lần lần bằng đồng (bronze), sau lần tới bằng sắt thép. Còn súng hồi trước thì dờ, bây giờ hay hơn trăm phần; máy bay, tàu khói, nói tắt một đén, trong các mớ

khí giới đến có cạnh cái tốt hơn vô ngần. Như vậy mới thấy sự tấn phát. Còn nước ta xưa biết, nay không ngờ! thì nghĩ sao bây giờ? Vậy ta phải một lòng một dạ noi chừn Mầu-quốc ta cho đến cùng. Đời này máy móc vô cùng, thặng thiên độn thổ, mà ta còn đi bộ hơi xuống thì làm sao? Tiên-nhân ta xưa giao lân cùng nước giàu mạnh hơn hết trong thế gian là Đại-pháp. Ước như đám giặc mới đây mà xảy ra trong đời Đức-Gia-Long, thì chắc cũng có sứ-thần Annam đến nghị hòa tại Paris như các nước Đông-minh chớ chẳng không!

(Sau sẽ tiếp theo)

Huỳnh-long-Âu à Minh-Dức (Travinh).

Hỏi bạn Bắc-kỳ

Chư tôn ở tại Saigon lập tiệm đóng giày, may áo. Hai nghề ấy chư tôn cũng biết là lợi lắm chớ. Vậy trong lúc này là lúc người Nam-kỳ chẳng ưa dùng đồ Khách-trú. Đều: bắt đặc vì nên phải ép bụng mà mua. Người Nam-kỳ thiệt chưa biết đóng giày và may áo như người Bắc vậy. Sao chư tôn không ráng xuống mỗi tít chuyên hai nghề ấy, một là thủ lợi, sau mình giúp lấy mình ngổ hầu cỏi thoát cái ách nặng của Khách. Mấy hạt kia thì tôi chưa rõ có không, chớ tại Tra-vinh chẳng có một người bổn quốc may áo đóng giày. Bởi vậy mấy ông và mấy thấy tưng phải đến tiệm Khách mà đặt áo, đặt giày. Tôi nghe nó cười rằng A-nam chầy sao khỏi mua của ta, mà chắc cũ đời cũng chẳng khỏi. Chư tôn có nhột nhột giùm cho đồng bào của chư tôn trong miền Nam này chăng?

Lại cũng lắm người nhà quê nói rằng: Mấy ông, mấy thấy là người hay chữ quảng kiến đa văn, là bực thượng lưu hay luận đàm xúi giục đồng bang đừng mua hoặc bớt mua đồ Khách, mà sao

mấy ông ướn thì nói, sao lại còn vào tiệm Khách mà đặt giày, đặt áo? Những người ấy nói như vậy, và cũng quả ta có làm như vậy, thì khó mà giục giã nói nằng cho họ phải tuyệt mua hay là bớt mua của Khách, vì họ hay phân bì và noi gương theo mấy ông, mấy thấy.

Long-Ân huân-mông (Tra-vinh)

Người không có máu Annam sao chớ??

Cuộc tranh thương mại với bọn khách trú, ngày nay đã tràn ra nhiều tỉnh trong lục-châu. Nếu không ra mặt xướng tài thì thôi, còn như ra mặt người Annam tranh thương mại với khách trú, thì phải làm cho chúng nó biết mặt chớ! Làm cho chúng nó từ nay về sau rõ biết người Annam ta cũng có đoàn thể nhứt tâm như chúng nó vậy, đừng chúng nó kiên nhẫn nhiều ngày chớ.

Có lẽ đâu trong bốn thulh còn thấy nhiều vị đồng bang ta, rất phải mặt phải người, còn lết vào tiệm chệch uống nước, ăn cháo, ăn mỳ, sao không sợ mang tiếng nhục chung cho người Nam-Việt. Đá vào ăn uống thì thôi, lại còn trở mặt biếm nhẽ, thì nhục người Annam trước mặt khách trú rằng: làm bậy bạ, không ra gì... này này nọ nọ... lằng xằng...!

Vậy tôi hỏi thử một đén? thế khi các vị này chẳng phải máu thịt người Annam sao chớ! Nếu muốn lùa theo chệch thì hãy mang lối cho khác mặt Annam, rồi chừng đó mình vào ăn uống tiệm chệch nào ai có nói được, tưởng mình là người ngoại ban khác nói khác giống.

Cớ sao không biết hổ, giữa mặt muôn người, có một mình mình ngổ ai uống tiệm chệch, không ai ngại trong lòng, kẻ qua người lại xem vào, rất hổ chunS cho người Nam-Việt.

Thế như cùng cực, mình muốn cần dùng vật chi cần kíp, nhưng mà người Annam không có bán, chừng đó mình đến tạm dùng tiệm chệch là bất đắc dĩ!

Chớ còn như mỳ cháo của bọn khách trú, chẳng phải là mỳ vị mình dùng rồi nờ da thắm thịt cho mình.

Thấy vậy càng thêm buồn thêm hổ cho những người làm gương chẳng tốt đó!

Phùng-Xuân.

Trò nên thì thấy cùng mừng

Từ Mậu-quốc sửa trị Nam-kỳ đến nay, ngành lại sáu mươi xuân thu có lẽ. Người Pháp là thấy ta, thường nói ta là yếu nhược, lại không biết cuộc thương-mại và không có đoàn-thể. Thấy ta nói như vậy, ắt là trông nom cho ta mau tấn phát. Mà bấy lâu ta chưa phát minh ra đặng, coi họ thấy ta có ý buồn. Thế thương hệ diện làm thấy, ai ai cũng muốn cho đệ-tử của mình mau giỏi. Hễ thấy đệ-tử một ngày một khá hơn, thì thấy vui mừng biết mấy. Vả lại Đại-pháp là nước hay làm ơn làm nghĩa, nay xem ra bọn Đồng-bào ta có đoàn-thể, có chí đồng tâm, biết tương-thần, tương-ái, chắc sao sao Mậu-quốc ta vui xiết nỗi vui; chẳng khác nào lòng mẹ vui mừng thấy con biết hò, biết ngồi, biết đứng, biết đi, biết nói. Cho nên từ hôm Annam Saigon khởi sự tranh thương mại với China đến nay, trong dạ Langsa hân hoan hơn hởi. Các báo Langsa đều báo chữa Annam, khen ngợi học mình. Vì nếu mình tấn phát, thì cái công trình Chánh-phủ lo mà khai hóa cho mình tất nhẹ nhàn nói bớt. Cho nên Chánh-phủ vui mừng là phải lắm. Ấy vậy, ta còn Pháp cũng như tình mẹ con. Phàm việc chi mà con làm cho cha mẹ vui lòng, phàn làm con há chẳng cứ làm

hoài và thêm tới hoài cho cha mẹ vui lòng mát dạ, đẹp mặt, nỡ mà thêm sao? Con nà làm cho cha mẹ vui lòng đặng, dầu như không nuôi dưỡng đáp ơn sâu, đến nghĩa nặng được, thì cha mẹ đã khoái dạ, mà thiên hạ cũng chẳng chê. Ta nay còn yếu ớt lắm, khó mà đến ơn cho Mậu-quốc, mà Mậu-quốc cũng chẳng trông báo đáp, vì thi ân bất cầu báo. Ta thật hữu hạnh và có hồng phúc mà được thấy thanh liêm và ân cứu sống như người Pháp đó. Vậy ta phải cứ việc hiệp-quần đoàn-thể, liên-lạc, tương-thần, đồng-tâm, đồng-chí. Ấy là chỗ trông cậy của Chánh-phủ. Nếu Chánh-phủ trông cậy ta mau văn-minh tấn-bộ, mà hôm nay ta có mới rồi, thì Chánh-phủ ắt đặc ta lên bậc nữa. Đây liên-lạc của ta chưa buộc chặt, Chánh-phủ cũng nong ná riết lại giùm cho ta. Ấy, từ hôm ta khởi sự tranh thương mại thì Chánh-phủ lẽ nào chẳng mừng thầm cho ta, vì Nhà-nước trông cậy trong Lục-tinh này, bấy lâu vùng quét, tưới nước nôi cực nhọc, mà nay thấy đơm bông kết quả thì hạnh hỉ là dường nào.

Ấy vậy ta phải bước tới, leo lên hoài cho Nhà-nước mừng thêm, vui nữa.

Long-An, huấn mông (Travinh).

Lời rao cần kiệp

Kính cùng chư khán quan và Phụ-diễn đặng rõ: Những bài chi các ngài muốn giúp ích giúp vui mà ân hành vào An-Hà nhật-báo xin gởi cho M. Phạm-kỳ-Xương Chủ-bút hay là M. Trần-dắc-Nghĩa Tổng-lý cũng đặng.

Còn về sự mua nhật-trình, sách vở, tuồng, truyện, giấy, mực, dăng các lời rao, văn...văn...Nói tóm, đều là việc chi có nói về tiền bạc

mandat, lettre recommandée, xin các ngài gởi ngay cho M. Trần-dắc-Nghĩa Tổng-lý và chủ sự Ân-quán An-Hà mà thôi,

Xin các ngài lưu ý.

Bổn-quán cần cáo.

Không uống cà phê chệch

TỬ ĐẠI PHỒ CA

A bang đồng bang ta khá tận tình,
Cà-phê chệch, lên giá thình lình—
Sự bất bình bọn mình giận thay.
Cùng nên thừa dịp lúc này,
Mỗi lợi quyền chí nguyện phục thù.
Cầm hơn bấy lâu,
Phải lo ăn theo hồi.
Khách-trú ơi,
Nỗi khúc nỗi nghi thôi quá giận,
Tiền của lấy xài.
Bây khá nhẵn vong ân...—
Sao không biết xét ngôi nhân,
Nước Nam nhờ nương thân.
Thương mãi đều sanh lợi,
Khi bèo Tào, nị mới tới.
Túi không lưng túi,
Buôn bán nay dặng giàu.
Lập nhà máy phở lâu,—
Sự nghiệp cơ cầu.
Cửa ấy là tại dân,
Cơ sâu hóa cũng sâu.
Quyết liêm thâu kim ngân hữu vật,
Chuyên vận về Tào,—
Lập gia thất qui mô...
Lại thêm tư trợ công cô,
Cho kẻ nhiều người ít.
Bà con đều xúm xít,
Trong xóm giếng cô bác.
Của đâu lưu lất,
Bên Annam đem về.
Nhà còn hàng hóa ẻ hẻ,
Mua bán nhún trẻ.
Lại ngành nghề khinh khi,

Chệch mỳ hơi là mỳ.

Ở phi vì bất tôn ty thương hạ,
Không từ đạo đồng.—

Sao thất quá lẽ nghi...—

Chúng bay thiệt dạ mạn khi,

Dục lợi rồi phi vì.

Gặp hồi, phải thì,

Đương vì nhi vì chi.

Ta chớ hồ nghi,—

Thông qui trong nước mình.

Kéo chúng nó dễ khinh,

Thích thế đồng mình,—

Tại thương thời phản mình,

Nhật-trình, ắt hành.

Nước ta cũng khôn lành,

Đề nó lẫn tranh—

Lấy của thêm hoàn hành.

A khuyên khá khuyên mỗi lợi đem về

Để chi thua thiệt nhiều bề—

Nước nam ta làm tay cự phú,

Nên hiệp hùn kinh thương.—

Giúp cho nhau khá mau tấn bộ,

Cái cuộc thương trường,

Thêm thắng số sanh phương...—

Xin cho cái ác buồn lương,

Ngó phở trương với đời.

Na nôm na dặt dặt ít lời,

Nay gặp cuộc—

Phải thời nên toan.

Huỳnh-khương-Thái.

Tân diễn

Trích trong Công-Luận-Báo

Vĩ hòa vi quý

Cũng vì cô Mậu-Đơn làm bài thi để «BỜ CHỜNG TRÔNG BÔNG LÔNG» trong báo An-Hà lúc nọ, làm cho Hòa-thương Minh-Chánh phải ra mà bất bề, rồi cô Mậu-Đơn lại vì quyết khí chi nọ mà buồn nỉ trng lời phẩn đối không kiên nhẫn, trười tuổi tác, nên sau M. Nguyễn-Hiền và cô Vo-thị-Tắc cũng ra mà tranh luận với cô Mậu-Đơn.

Nay lại có bài «Vân hoành công khí» của M. Lê-chơn-Tam và bài «Ký giữ Vô-thị-Tắc» của cô Xuân-Khôi, cũng ra mà phân biệt bài thơ của Mậu-Đôn làm lúc nọ, mà phân đối cũng Hòa-Thượng Minh-Chánh và cô Vô-thị-Tắc.

Theo ngu kiến tôi tưởng việc quấy phải của hai đảng thì trong lục-châu chưa văn nhân cũng đã rõ biết rồi, lựa là liệt vị phải nhọc công biện luận hoài làm chi, đã biết rằng; câu bất bình tác mình, song liệt vị mà cứ tranh biện hoài có bao nhiêu đó, rồi ra sự bất hòa cũng nhau chỉ cho khỏi người dị nghị, chỉ bằng liệt vị niệm câu «Vĩ hòa vi quý» mà dẹp chuyện ấy lại đi, rồi dùng n.ôn từ mà khuyên bảo đồng bang ta tranh đua quyền lợi với bọn khách-trú.

Và lại trong lúc này các báo thấy đều có động đống bang ta lo huân hán, lại bọn chệch khi dễ chúng ta là «trình đồ địa trí» mà các ông ở điểm nhiên tọa thì mà để cho khách dị bang khi dễ nước mình vậy sao?

Nên tôi chẳng nài lời thô tiếng kịch viết vào đây xin liệt vị niệm tình xét lấy

Ômôn: Nguyễn-hữu-Phước
dit Phúc.

Thi tập

KINH ĐIỀU BÀ HIỀN NỘI TRỢ (đã tiền dư)
CỦA QUAN HUYỆN NGUYỄN-VĂN-LŨA ĐẠI NHƠN
Bốn mươi một tuổi ty trấn ời,
Tứ đức tam tông tiếc bấy thời!
Lệ-trạch nhận trăm đi biệc mất,
Vào-song củ quá thoát xa rồi!
Tay Tơ Bà chịu ngưỡng xe chỉ,
Lò tạo Ông thăng vung nân nôi.
Hạnh ấy sở nầy ăn vắn với,
Nghìn thu đáng kể miếu đường xôi.
Lợn, -Ấn, huân móng (Trà-vinh)

KHUYẾN CON GÁI ĐỪNG LẤY CHỆC
Con gái đầu đi gả chệch kia?
Vốn quân ăn nói miệng lia lia.
Càng thương với nó bằng bề, củ,
Duyên nợ cùng thăng thế tía hia.

Có vợ từng-sua qua gặt chúng,
Lấy tiền ăn-nấm lại đem về.
Nghĩa nhân còn biết đầu rằng nữa,
Con gái đầu đi gả chệch kia?

Phong-Thanh — Bả-liên.

Tiền-sĩ: Lê-cử-Khôi.

KÝ TÌNH

Giang hồ đưa đẩy mấy trăng dư,
Cam tề cùng cô, nhậu hân hờ.
Hẹn liêu chương-dải, khôn kịp bề
Chấp tơ mai-biểu, có nơi chưa?
Đã hay một lúc mang tang chế,
Tương đợi ba đông đẹp bảo cừ.
Thuyền khách, ôm cầm dành quá biệ,
Ngậm ngùi tuổi bấy vịnh thơ cừ.!!

Cừ sáu ai khiến hơi cô ời!
Non nước từ đây hết nỗi ời.
Lá thắm khôn trôi dòng nước cạn,
Chim xanh dứt lối, neo rào rồi.
Đặng-lầu-phủ oân, sáu Vương-Xáng,
Xạ-trước-bình rơi, tuổi phận tôi
Bể ái lượm với chi vậy ời,
Cừ sáu ai khiến hơi cô ời!

Cô ời! thần chẳng cái lòng này?
Vàng đá khan-khư đã bấy chầy.
Trông Ngọc ruộng Lam công nhữnng luồn
Bát xoa vườn Túy của còn đây.
Vội chi trở mặt xây lưng vậy,
Mà nỡ ham dâng bỏ đó rày
Đen bạc vì ai duyên tráo trở,
Nỗi niềm xin phú có cao đây.

Phong-Thanh — Bả-liên

Dật-sĩ — Lê-long-Khôi.

Trận bão tại Bắc-kỳ

Ngày 21 Aout 1919, tại Hà-nội (Bắc-kỳ) có một trận bão rất dữ tợn. Các nơi khác thì ít hư hao, duy mấy chỗ kẻ tên dưới đây bị hại rất nhiều: xung quanh sở Intendance, lộ Quan-Thánh, lộ Sơn-tô-Lịch...vân...vân... mấy cái lộ nầy: nào cây cối, nào cột đèn-diễn nào cột dây thép đều ngã đổ nằm liệt địa. May thay mạng sanh linh vô hại

Các tỉnh ngoài Hà-nội, vì đường dây thép bị đứt nên chưa rõ được âm hao; còn tỉnh Sơn-cây cho hay rằng có nhiều cái mái nhà bị vỡ tốc nhất là nhà Cercle và khám đường.

Nam-kỳ thời sự

Giá bạc

Kho bạc nhà-nước..... 7 130
Đồng-Dương..... 7 30

Giá lúa

Từ 4\$75 cho đến 4\$80 một tạ, tùy theo thứ lúa.

CANTHO

MỘT ĐỨA CON NIT MỚI SANH CHẾT BỎ RƠI

Ngày 7 Septembre 1919, Bếp Cương dẫn tôi như đi làm công việc tại nhà-thương, gặp nơi đường Căi-răng gần Đất thánh chệch, 1 đứa con nit mới sanh đã chết rồi, ai đem hồ đưa về đường.

Bếp Cương bèn thưa với ông Cô sở tuần-thành hay, ngài lấy lời sao khẩu bếp Cương rồi chạy trở phúc cho quan Biện-lý

ĂN TRỘM BỊ BẮT TẠI TRẦN.

Đêm 7 Septembre 1919, lúc 11 giờ rưỡi khuya, cai Tứ là cai Police đi tuần tới ngan-băng «Hậu-Giang Dương-Hàng» thấy trên nóc hàng ấy có 1 người đang lom khom ở trên, cai Tứ nghi cho là ăn trộm (toilet quâ) bèn về bắt kêu lính tới vây bắt. Khi lính bao xung quanh rồi, cai Tứ bèn kêu tên ăn trộm biểu phải mau mau xuống. Tên ăn trộm sợ bắt chạy qua nóc nhà khác kiếm chỗ thoát thân, song ruỗi cho nó nên khi lên xuống đất mà chạy lại gặp tên Chu đón đánh trúng ông quyền 1 cây. Tên ăn trộm gấu quí dờ, nhưng mà gung ráng chạy nhảy xuống kinh ăn trong đám rau má. Thiên hạ áp đến tìm kiếm 1 hồi gặp bắt dặng đem về khám nơi khám. Xét giấy thấy tên ăn trộm nầy là Trần-văn-Hàng 31 tuổi ở làng Kiển-An (Long-xuyên)

Rất may cho hàng Hậu-Giang Dương-Hàng khỏi bị mất vật chi, vì tên ăn trộm mới khoét nóc chưa xuống dặng mà lấy đó.

TRÀ-ÔN

ĂN TRỘM BỊ GIẾT HUYẾT LƯU MĂNG ĐỊA

Trong đêm 29 rạng mặt 30 Aout chừng 1 giờ khuya ăn trộm đến đảo hăm nhà của tên Nguyễn-văn-Ngo ở làng Vĩnh-xuân Cauthor. Ăn trộm chung vô vira rồi thì tên Ngô liền hay mới xách mác sê lên đi rình, còn tên ăn trộm lóng nghe lảng lảng tưởng êm, mới lại dờ mái xúc lúa. Ngô nghe lảng rạo biết là ăn trộm đã xúc lúa rồi. (tại nghe chớ mắt không thấy) nó mới với tay rồi đứng nhằm tên ăn trộm, tay kia nó liền chém cho một mác tên ăn trộm té ngửa, tên Ngô chém hồi hai ba mác nữa ruỗi cái mác gây cẳng tên ăn trộm lên gần sức chạy lại mở cửa mà tẩu thoát song tên Ngô giựt được cây gậy cửa đánh thêm một cây tên ăn trộm thối lại rồi được miệng hăm chung ra, tên Ngô còn đánh bồi thêm vài cây nữa, tên ăn trộm ấy nhờ có tên khác ở ngoài kéo ra rồi dẫn nhau chạy khỏi. Ngô đương hồi hăn, chỉ quyết theo đánh mà bắt cho được, người vợ bèn ôm lại chằng cho, vì thấy trời tối sợ một mình khó nổi cự đương.

Chừug dốt đèn lên thấy nào mặt mày tay chơn, áo quần của tên Ngô đến dính đầy những máu, tri hô làng xóm chạy tới rồi coi cái hăm cũng dính máu và bỏ lại một cái quần tại miệng hăm. Rạng ngày đi theo dấu xuống bên thấy máu chảy linh lảng. Hương quán liền đi tìm mục và xét trong làng, thì con của bà mụ Mào là tên Sách vắn mặt. Hương quán hỏi... Bà mụ nói nó đi Càmau.

Hỏi vậy chớ nó có thừa trình với ai không? thì bà mụ trả lời nghe ừ ừ.

Hương quán không nghe bèn bắt đem vô nhà việc, bà mụ năn nỉ làm tờ ký trong 4 ngày thì đem Sách ra.

Vẫn tên Sách nầy đã nhiều lần ăn trộm xóm làng đều biết danh. Nay mà vẫn mặt đây chác là có cang phạm trong đám ăn trộm nầy chớ chẳng không.

Việc thế nào sau nghe rõ sẽ tiếp thêm

VINH-LONG

MỘT ĐAM LÀM CHAY

Tại làng Thiếng Đức ngày mồng hai đến mồng năm tháng 7 nhuận Annam bọn chệch Phước-Kiến bày cuộc làm chay tại chùa ông «quang-Đế» lúc trước kêu

là chùa Bấy-phủ, nay sửa lại là: «Vĩnh-An-Cung» ngày mồng hai vào đám, mồng bốn ra giàn, chiếu mồng năm đưa tào và có hát Triều châu đến 8 ngày đêm. Cuộc làm chay này tính gần ba ngàn đồng bạc cuộc ra giàn không chỉ lạ, có tên Hồng D... làm chánh Tổng-Lý làm 1 cái cỗ động chung quanh động treo đầy những thịt heo, trong thì chưng lớp «Đường Tam Tang» đi thính kinh Đôn độ, ngó vào là mắt. Động coi không phải động, nui cũng không phải nui còn «Đường Tản» là thầy tu trường trai thành tâm mà đi thính kinh, sao Tam Tang này lại ăn thịt heo nhiều vậy? Ờ! ờ! Phải vậy mình chệch buổi này đều rưng bính, cho nên «Đường Tản» theo văn minh chệch ngã mạng mà trừ chay. Nói tác cuộc làm chay này toàn là bọn chệch, thấy chùa cũng chệch lọt Anam vào làm nô lệ (tam sai) chệch kêu Anam phải dạ... nhứt làm bở đồng hau! xét lại coi năm nay lúa mất chệch mùa lúa nhiều cách lộn mặt với Anam lời nhiều tính sơ mỗi tiệm lúa lời 4 năm chệch ngàn đồng bạc, trước nó bày cuộc làm chay, sau nó xúm nhau lại mà ăn mừng năm nay trúng mới.

Ấy đó! lợi ta nó thâu, nó lại mượn ta làm nô lệ có đáng buồn không???
T. T. P.

Tinh Cantho LOI RAO

Quan Chủ-tỉnh rao cho thiên hạ hay rằng trong lúc sửa cái cầu sác Cái-vỏn xe hơi đưa bộ hành qua lại **Vĩnh-Long-Cantho** ghé tạm dờ ít bữa tại đầu cầu ấy. Vậy nên lâu chờ bộ hành tới chợ Cái-vỏn, rồi đó bộ hành đi bộ ra tới xe hơi cách chừng vài trăm thước langsa.

TÀU CANTHO CHẠY:

Buổi sớm mai: 8 giờ

Buổi chiều: 3 giờ

Cantho, le 28 Août 1919.

Signé: Tholance

Vô-văn học hiệu

Trường học của Ông Vô-văn-Thom lập, gọi là «Vô-Văn, học Hiệu» đã khai từ hôm 4 Novem-

bre 1918. Nay được 50 trò nam và nữ vào trường

Thầy giáo cần mẫn con nít học mau tần phát vô cùng.

Tiến học và ăn, ngủ phải đóng trước tin giá như vậy.

Học Ngoài (không ăn ngủ) ...4\$

Học và ăn buổi trưa,7

Học và ăn ba buổi, ngủ

tại trường 12

Như ai dùng giấy Quốc-trái mà đóng tiền trường cho con cháu

học, thì Ông Đốc học trường Vô-văn cùng thâu, cứ mỗi phiếu 100

francs thì kể là:16\$

Bữa 3 Juillet bài trường tới 5

Août thi tự, còn kỳ bài trường

Tết thì cứ rằm tháng chạp bài,

qua rằm tháng giêng thì tự

bà con cô bác ai có dịp đi Cantho

ghé coi cách sắp đặt chỗ học, chỗ

ăn, chỗ ngủ.

Ai có cần hỏi thăm đều gì, xin

gởi thư cho Ông Vô-văn-Thom, thì

lập tức có thư trả lời

MỸ KỸ

TIỆM HỌA CHƠI DUNG VÀ KHẮC CON DẤU

ở đường Turc, số 16

Ngang nhà MOTTET, Saigon

Kính cáo cùng quý khách dặng hay, tại tiệm tôi có làm má đá bằng đá cẩm thạch, đá xanh Ton-kin có đủ các thứ kiểu.

Có khắc con dấu bằng đồng, mỏ thun bằng cây, chạm bản đồng cùng hoa điều hươu môt theo lá phan hiện, vân vân.

Một bia chạm bản đá cẩm thạch.

Có thợ họa chơn dung nhảm hình người mà vẽ bằng dầu sơn vô hổ, nước thuốc mực Tàu, viết chì than, họa biền liễn và tranh, họa sơn thủy.

Articles du Tonkin et Chaussures en tous genres.

Thương-NGỌC-GIU cần khải

曾善記

TẶNG THIÊN KỶ

DIT

TẶNG-NHAI

Entrepreneur des travaux de construction

(Cantho-Ville)

Lãnh soát các công việc

— HỒ VÀ MỘC —

CÁI NHÀ—LÀM HÀNG RÀO—DỤC CỐNG BẰNG

ĐÁ TRƯNG— CIMENT— ĐÓNG CỬA LÁ SÁCH— CỬA

LÔNG HỒ VÂN HOA TÂY.

Quyết làm ăn bền vững, tôi cứ lấy mực thành tính làm đầu.

Các việc tôi lãnh, thì tôi hết lòng lo lắng cho toàn vẹn, cho mau mánh, những thợ của tôi đều là thợ lựa, rút tay giỏi khéo không má thời. Xin trong chư quân tử, ai muốn mượn tôi làm việc chi thì khá viết thư cho tôi, hay là dờ gót đến nhà tôi CHÂU-THÀNH CANTHO ĐƯỜNG SAINTENOY (CÁU TÀU LỚN) NGANG CỬA QUẬN TRẢNG-SU GALLOIS MONTEBRUN MÀ THƯƠNG NGHỊ— Còn về việc tờ giấy chi chẳng hạn, nếu có dấu hiệu tôi mà không có chữ tôi ký vào, xin chư ông khá lưu ý rằng đó là không phải của tôi thật, vậy nên tôi chẳng hề nhình biết tới tờ giấy ấy bao giờ

TẶNG-NHAI

Cần-khải

Hậu thanh

Giao tiếp thương mại hội

CU LAO MÂY—CANTHO

Hội mua và bán lúa.

Định số vốn là mười ngàn tạ lúa (1000000)

Hùn mỗi phần là 50 tạ, hoặc muốn hùn bạc tính theo số lúa trên đây, vị nào muốn hùn mấy phần tùy ý.

Hội này có điển lệ, giấy tờ chắc chắn tính mánh mùa lúa chia lời.

Cúi xin quý vị sống lòng hiệp vốn mà lo đều ích lợi chung và mở dặng thương cho bạn mình mau nhẹ bước.

Như muốn hỏi đều chi trong việc hội xin viết thư cho M. Nguyễn-vân-Tứ chủ hội Thương-mại sẽ hồi âm lập tức.

Thương xã hội cần khải.

Việc nên làm!!

Rượu Rhum Stella làm tại Cantho, đặt rỗng bằng nước mía, uống đã ngon mà giá lại rẻ.

Vậy Bồn hiệu kính cùng chư quý vị rõ: Như vị nào muốn lãnh về bán dặng kiếm tiền huê hồng, xin viết thư cho Bồn hiệu mà thương nghị.

Lãnh về bán khỏi trả tiền trước, bán dặng bao nhiêu thì trả tiền bấy nhiêu. Còn như vị nào lãnh rượu về mà bán chẳng dặng, thì gởi trả lại cho Bồn hiệu cũng dặng vậy, miễn là về còn tốt thì thôi.

Société des Sucres et Rhums de Cantho
Kính Cáo

Một việc khá lắm

Có quan Giám Đốc Quesnel sáng lòng muốn bán hai sớ ruộng của ngài, ở tại Tháp mười (Mỹtho) sớ thứ nhứt được 46 mẫu, ở dựa mé kinh, sớ thứ nhì được 246 mẫu, ở dựa mé kinh lớn kêu là kinh Tổng-đốc Lộc, kinh này xáng mới vét lại lớn lắm, bề ngang chừng 40 thước nên tiện bề chở lúa ruộng lắm, và như muốn chở lúa thẳng lên Chợ-lớn đi ngã sông Vaoeo cũng dễ lắm.

Hai sớ ruộng ấy đều là đất thuộc tốt lắm, chẳng còn phải tốn công khai phá chi nữa hết; lại sáng trong đất có mười ba cái dia, cá rất đại lợi. Có một sớ đất khác kề cận với hai sớ ruộng nói trên đây, chừng 300 mẫu, nguyên là của hiệu Speidel đã bị nhà nước tịch thâu lại và có lẽ trong một ít lâu sẽ giảo gia bán

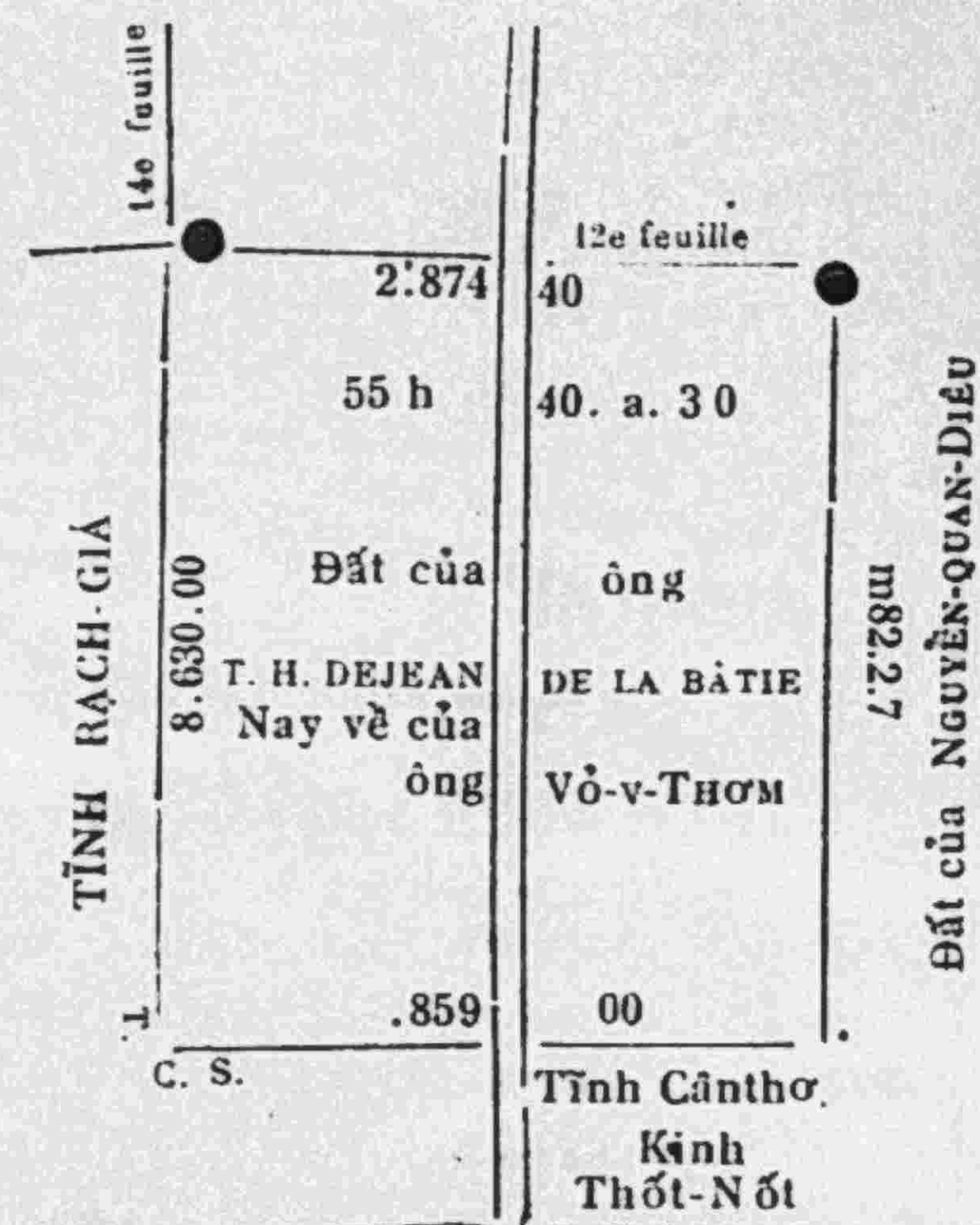
Hai sớ ruộng của quan giám đốc Quesnel, huê lợi mỗi năm chừng 12 tới 15 ngàn giạ.

Ai muốn mua hai sớ đất ấy xin gởi thư cho quan Giám đốc Quesnel tại Saigon, hay là gởi cho sớ Nhứt trình An-hà tại Can-tho mà thương nghị và đến xem bản đồ thì hiểu rõ.

BÁN THUẬN MẠI

Giá mua trả một phần chịu, một phần mặc

1465 mẫu ruộng, tọa lạc tại làng
Thạnh-Phú, nguyên là làng Thạnh-hòa
trung-nhi (Long-xuyên)

Có cần hỏi thăm đều chi thì gửi
thư cho ông Võ-văn-Thơm, Colon à
Cầnthơ mà thương nghị.

Xin ghé mắt

Truyện Ngủ-phụng-Lầu của Trần-văn-
Hương có để bán tại nhà in Hậu-giang
Cầnthơ. Vậy xin đồng bang liêu vài cái
tiền lạng phí mua đọc giúp vui giây lát,
giải muộn thoãn cũng được vài canh.
Trước là coi cho tiêu khiển ngày giờ sau
thấy đều tẻ mà chưa!

Hãy mua coi sẽ biết. Ngộ lắm!!
Giá mỗi cuốn là..... 0\$20
A mua nhiều tính giá rẻ hơn
1 cuốn giá..... 0\$20
50 cuốn giá..... 6\$30
100 cuốn giá..... 12 00

LÊ-KHANH-TRINH**Géomètre-civil**

CANTHO—CHAUDOC

LEVÉ DE PLANS

Délimitation et Bornage

EXPERTISES**Ông Lê-khánh-Trinh**

KINH-LÝ

Cantho—Chaudoc

Lãnh đạo điền thổ

Phân ranh hạng

Tương phân thổ sản

Công chuyên làm kỹ và mau lại giá nhẹ
Xin viết thư nơi tôi mà thương nghị.

Phổ cáo đồng bang

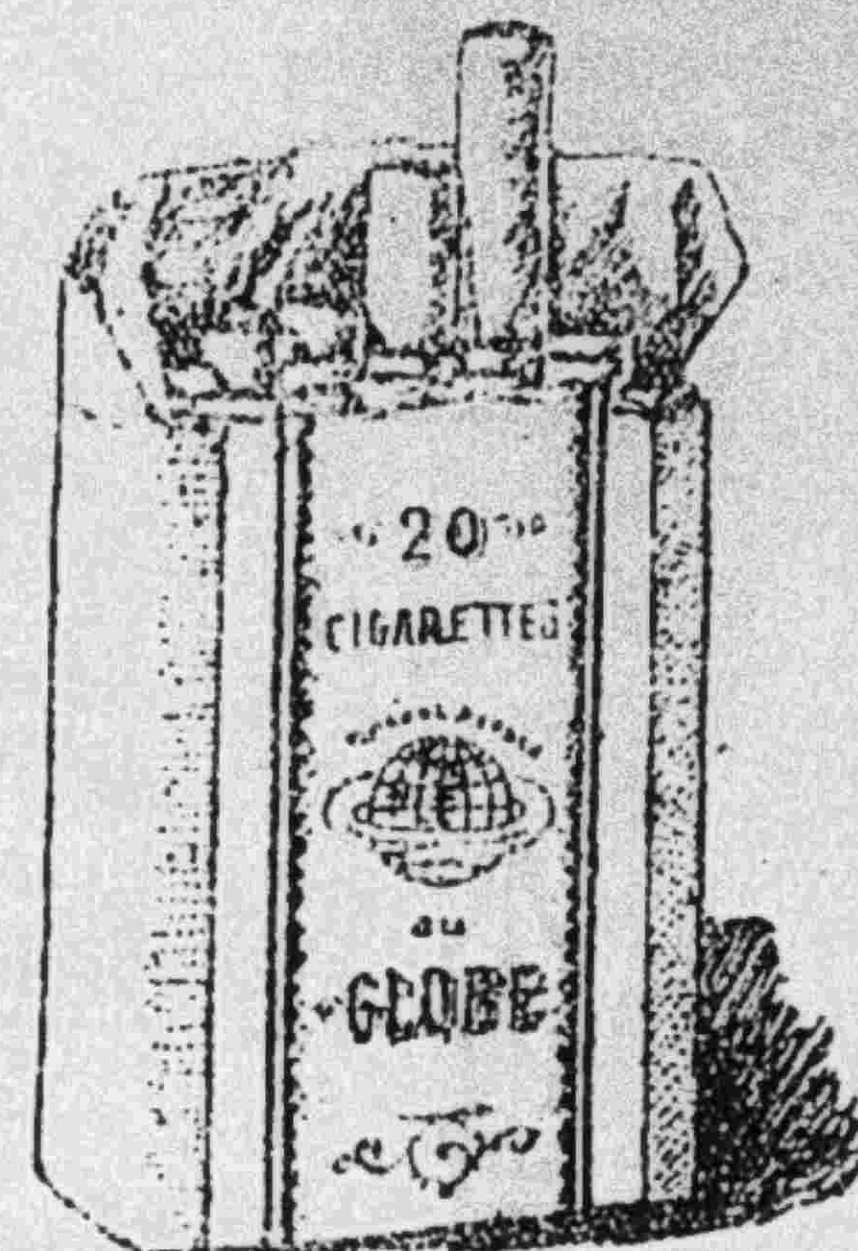
Kể từ buổi An-Hà Ấn-quân,
Tại Cầnthơ, tạo sáng đến rày,
Lục-châu quân-tử, ơn dày
Mẫu-cần mua giúp, ngày nay thanh-hành,
Thạch-hành dâng cửa hàng rộng mở
Mấy sớm thêm, thấy thợ tin rờn,
Lãnh in chi thấy đẹp xong,
Truyện, thơ, danh-thiệp, thiệp-hồng,
[thiệp-tan.

Toa, số, bộ, làm càng kỹ lưỡng,
Chắc lại bền chắc nhường của người
Nói chi sách đóng thì thôi!
Lưng da, lưng bố, để đời ít hư.
Sách in sáng, tình từ, Kim Túy,
Tự điển cùng Sứ ký Đại uam.
Tuần tra Pháp lệ, dạy khảm,
Cách thi hành án, thiết làm rất hay.
Thước, viết nghiên sáng dày đủ hạng
Thiếu chi đàn giấy lạng, mực ngời;
Chức trao, nào phải nhúng lời.
Sang chơi 1 chuyển xin mời các ông
Tuy vật liệu, nay không dễ đủ,
Bồn quán nào dám phụ ý ai,
Khó nhọc thứ mấy chẳng nài,
Miếng cho đẹp dạ Quý-gai là hơn.
An-Hà An Quán Bđ Saintenoy Cầnthơ.
Đến kính.

Thuốc điều hiệu Globe

(TRÁI ĐẤT)

Có gói 10 điều

Có gói 20 điều

Hút đá ngon, dễ dành lâu được
không mồi, không mồi.
Tại Hãng DENIS FRERES có trữ bán

LOI RAO

Kính cùng lục-châu đăng rờ, tại nhà
in Hậu-Giang Cần-thơ, có bán sách chữ
quốc-âm để giúp cho Hương-chức có
quyển thi hành như trường-tòa.
Sách này có 156 trường và có đủ kiểu
vết thi, lời truyền rao, của ông DUYNG-
VĂN-MẾN mới soạn.

Giá mỗi cuốn là..... 3\$ 00

Tiền gửi..... 0. 45

Xin viết thư đến nhà in Hậu-Giang
Cầnthơ, mà mua.

Nhà máy xay gạo

TẠI CHÂU THÀNH CẦNTHƠ

Tại nhà máy này có xay và tời gạo
trắng, bán lẻ và bán tạ. Gạo xay ra có
nhiều hạng, tùy theo giá.—

Trong lục-châu, chư vị nào muốn mua
hoặc nhiều hoặc ít, xin viết thư mà
thương nghị.

Décartiquerie de Cantho.

PIERRE PHAN-VAN-VAN

DIT VANG

Géomètre civil

Longxuyen — Chaudoc — Sadeo

ARPENTAGE

Délimitation et Bornage

EXPERTISES**Ông Phan-van-Vang**

(Pierre)

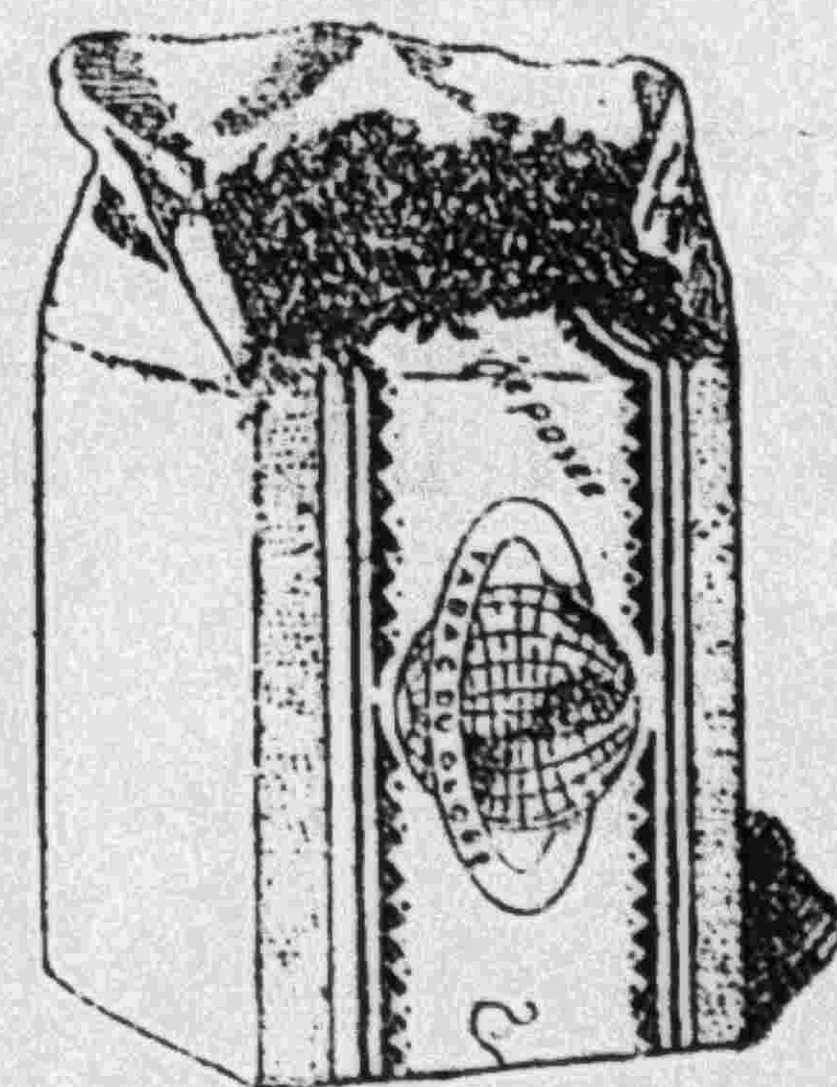
KINH LÝ NGOẠI NGẠCH

LONGXUYEN—CHAUDOC—SADEC

Lãnh đạo điền thổ,
Phân giải hạng,
Tương phân thổ sản,
Công chuyên làm kỹ
lạng và tin giá nhẹ
Điền chủ có cần dùng
xin viết thư thương nghị

Thuốc gói hiệu Globe

(TRÁI ĐẤT)

Mấy tay thường dùng thuốc đều cho
thuốc Gà-lốp là đơm, khói thơm, hút
không khô cổ.

Một mình hãng DENIS-FRÈRES có trữ
bán sỉ mà thôi.

HIỆU MÓI Trần-Mạnh

Ở đường mé-sông, gần cầu tàu Khách-Trú—**Cantho**

Có bán đủ thứ: Rượu-tây, đồ-hộp, thuốc hút (TABACS ET CIGARETTES) thuốc-lây (PRODUITS PHARMACEUTIQUES) dù, nón, khăn sách, truyện, thơ, tuồng, giấy, mực, và các thứ vật dụng theo thể-ách kim-thời, vân vân.....

Kính cùg Lự-châu Quán-từ

Tiệm tôi mới lập, bán đủ các thứ hàng hóa đã kể trên đây; chẳng nhưng là ngon và tốt, lại còn giá rẻ hơn các nơi

Tôi có lãnh bán CONTRE REMBOURSEMENT cho những người ở xa (ngoại tỉnh, hay là xa cách châu thành) có cần dùng món chi, chẳng hạn, cứ việc viết thư cho tôi thì tôi liền gửi món ấy đến cho chữ-tồn lập tức. Nói tóm lại đến là: chữ-tồn có cần dùng vật chi, ở tại Cantho có bán, thì tôi cũng có thể mà gửi ngay cho chữ-tồn được vậy.

Xin chữ-tồn Quý-khách, trường tình đồng-ban, ra ơn chiêu-cổ, giúp nhau, đừng mau lẫn-bộ trong nẻo thương-trường, thì ơn ấy rất nên thâm cảm.

Trần-Mạnh kính cáo.

TIỆM BÁN BÁNH MÌ

HIỆU TÂN-PHƯỚC

Đường kinh lập—**Cantho**

NGUYỄN-NGỌC-NỮ

LÀ CHỦ TIỆM

Kính lời cho quý ông, quý thấy rõ, tiệm tôi làm bánh mì rỗng bột mì tây, mua tại hãng bán bột tốt có danh tại Saigon. Cách làm sạch sẽ, bánh thì để trong tủ kiến có rộng nước kiến lên

không dặng, ruồi bu không được lại khỏi ai sờ tay dơ, ai muốn mua ở nào thì chỉ người trong tiệm lấy trao cho.

Xin có lòng chiêu cổ giúp bạng đồng bang trong cuộc thương mại.

NGUYỄN-NGỌC-NỮ

Cáo bạch

Có bán các viết "PORTE-PLUMES À RÉSERVOIR" ngòi viết bằng vàng thiết cao "PLUMES EN OR CONTRÔLÉ"

không sét, không mòn. Có khăn (AGRAF) một đầu thì bắt viết, còn đầu kia thì viết chi (PORTEMINE); có phụ thêm 1 hộp nhỏ đựng năm công chi để thay. Cây viết này nên gìn giữ xài mười năm không hư.

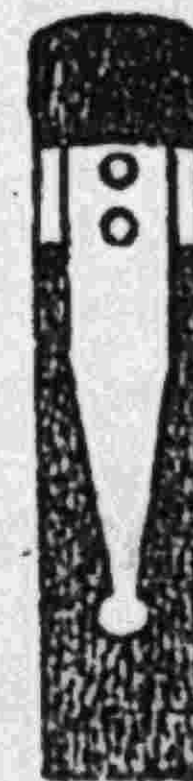
Xin đừng tưởng rằng cây viết này giống theo cách viết năm cái, một đóng của khách-trú bán đó.

Mua vô, nếu

xài không dặng không xứng đáng với đồng tiền thì trả lại. Bón hiệu sẽ trả tiền lại đủ.

Giá một cây là (có hộp, có compte-goutte) **4\$50** Mua nguyên lỗ về bán lại càng tính giá nhẹ hơn nhiều.

Trừ bán tại nhà in An-Hà **CANTHO**

PHARMACIE SHANGHAI TRÔNG RẪN THAY CON MẮT

Chủ nhơn **TRIỀU-CUONG**

Một tiệm lớn ở tại đường Marins, số 188—**Cholon**

Một tiệm mới ở tại đường Gallieni, số 3—**Saigon**

(Ngang nhà giầy xe lửa Saigon-Cholon gần Chợ-Mới)

Bón Dược Phòng có trữ bán nhiều thứ thuốc rất nên thần hiệu đều có dùng cái nhãn «Con Bướm Bướm» làm tin, chừ quý vị có mua thuốc của tiệm tôi, hãy nài cho được cái nhãn «Con Bướm Bướm» mới là thiệt thuốc của tiệm tôi, kéo làm thứ giả uống vào thêm hại

Bón Dược Phòng có gửi thuốc tại nhà M. THÁI-KY-SON, ở đường Pellerin số 23-Saigon bán giảm giá của tiệm tôi, chừ quý vị ở trong Lục-Châu có cần dùng thuốc của tiệm tôi, xin viết thư cho, hay sang, lòng gửi cách Contre remboursement. Còn tiền gửi về thần chủ phải chịu

SHANGHAI BỎ HUYẾT YẾN SƠ VÊ

(20) Thuốc bổ thần tinh thần hiệu

THẬN HOÀN

Theo đời Văn-minh này trong xã hội của Đông-bào ta từng có tiếng khen cho thuốc trị bệnh nhiều món đã hay, lại lịch trị vô cùng, và các Lương-y trong các nước cũng làm chứng chắc cho ta phương thuốc Tự Thận này là một phương quý lạ trong việc tráng dương nếu bệnh các chứng thuốc Thận rất nên đề dặt, theo thuốc này mà trị những là: Tâm, Thận bất giao sanh chứng chiêm bao li-tinh, nếu đề lâu ngày đường Ngạc quan hư xương móng hoại biến ra chứng Trệ-khi (dau giải) dùng thường thuốc này thì tráng hỏa cho mạnh môn âm nơi thận thì tức thì mạnh giới:

1.—Huyết khí suy nhược, tinh thần hao kém, ăn uống không dặng, giao cấu không nổi, mộng-mị di-tinh cũng là đơn bà lạc nơi từ cung, đơn ông tinh huyết hư nhược nên mới chậm có con, dùng thuốc này công hiệu hơn hết, sức mới mạnh hơn tinh chắc của các loài cỏ, và âm thận thì hơn sức Lộc-nhung, thiệt là bổ thận hạng nhất trong hoàn cầu;

2.—Bản hoàng thọ thấp, nhiệt sanh chứng lậu trệ, ngũ lâm, mới thì dái gât, lâu thì bất hoại đơn diên, hay là bởi đau sang độc mà uống nhiều thứ thuốc hại độc làm cho phạt ti-vị hao thận phủ; dùng đến thuốc này cũng băng bởi bổ chơn nguyên tiêu trừ các chứng bệnh;

3.—Mỗi lưng mỗi gối, nhứt tề xương cốt, đi đứng có đau không vững vàng, các chứng thuộc về cuộc chơi bởi quá độ khiến tinh thần bằng rỗng, dùng thuốc này trở nên mạnh mẽ;

4.—Ti-vị hư khí huyết hao kém, hay

mệt hay mỗi đêm khuya, thường hay sống bền bởi tích trữ nhiều, ăn uống không tiên, dùng đến thuốc này, khai vị kiện ti châu thân an ổn;

5.—Đờn bà con gái đường kinh huyết hư huyết kinh vàng dợt ngưng trệ đông khối huyết sắc bầm, sanh chứng xích dái hạ, bạch dái hạ, đường kinh trời sục không chừng, khi ít khi nhiều nơi âm môn hư lạnh, dùng đến thuốc này rất hay vô cùng;

6.—Những người già cả, thân hư mang môn hỏa kém, hay dái đêm, xương cốt mỏi mệ, dùng đến thuốc này rất có tinh bồi thận, dẫu già tuổi cao cũng mau có con thiệt là thuốc bổ thận rất nên công hiệu.

Nhu vị nào có mấy chứng đã kể như trên đây, thì mau dùng thuốc hoàn này trong một ngày sẽ thấy hiệu nghiệm chẳng sai, uống luôn cho được 3, 4 ngày các bệnh đến hết, mà lại mạnh mẽ hơn xưa thận thổ tráng kiện, như mấy ông già, bà cả khí huyết dâm suy, tinh thần hao kém ăn uống chẳng dặng, bệnh hoạn liên niên, như uống thuốc này cho thường, thì ăn uống mau tiêu, da thịt mịn màng, thêm sức sống lâu, già trở nên trẻ, còn trẻ thêm sức mạnh, có con thiệt là một phương thuốc bổ huyết rất hay quý trong hoàn cầu.

Chừ quý vị có mua hãy nài cho dặng hiệu PHARMACIE SHANGHAI và coi nhãn «Con BƯỚM-BƯỚM» mới là thiệt thuốc của Bón-Dược-Puông kéo làm thứ giả mạo

Cách dùng: Tối trước khi đi ngủ uống một hoàn, uống với nước m. đi hay là nước trà, dùng luôn luôn đến khi trong mình cho thiệt mạnh.

THIỆT GIÁ:

Mỗi hộp hai hoàn 1\$00

HỒ'I DÔNG-BANG

Trong xứ ta có lò đặc
một thứ rượu ngon lắm
kêu là **Rhum Stella**
làm rỗng bằng nước mía.

Ta nên mua rượu ấy
mà uống, vậy mới là tổ
ý bình vực cái môi lợi
trong xứ ta đó.

Rượu **Rhum Stella**
này giá đã rẻ mà uống lại
nên thuộc nữa.
Mua uống rồi mới biết.
SOCIÉTÉ
des
SUCRES ET RHUMS
Cantho (Cochinchine)

Muôn mua xin do nơi
HÃNG HẬU GIANG
DƯƠNG HÀNG
Cantho, Saigon,
Bachien, Soc Trang
Vinhlong

Vậy môi lợi càng ngày về tay đông-chường